

התקשרות

קונטרס שבועי לאנשי חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
 לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
 זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשמח

ערב שבת קודש
 פרשת חיי-שרה
 כ"ג במרחשוון ה'תשס"ט
 שנת הקהל

יוצא-לאור על-ידי
 מכון ליובאוויטש שעל-יד
 צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

יחד אומרים שלוש פעמים¹³. גם הש"ן אומר זאת לפני קדיש תתקבל.

מנחה: מי ששכח לומר בה 'יעלה ויבוא', ולא חזר והתפלל עד הערב, לא יתפלל פעמיים ערבית של שבת¹⁴.

חודש כסלו: חודש כסלו הרי בכלל מוצלח יותר מאשר החודש שלפניו ושל-אחריו¹⁵.

מצד ריבוי הימים טובים שבו, נעשה כל החודש כמו יום טוב, ועד שפועל גם בחודש מרחשוון שלפניו (שאינו בו אפילו יום טוב אחד) שנחשב כמו ערב-יום טוב¹⁶.

"נחיצות גדולה לנצל את חודש כסלו להפצת שיטת חסידות חב"ד. ובפרט החל מהימים י' בכסלו, י"ט בכסלו ואילך, וסידור הדברים בפרסום המתאים. ולא רק בהנוער החרדי בלבד, אלא גם זה שלעת-עתה עדיין אינו חרדי, הנמצא לעת-עתה 'חוצה'¹⁷."

שתי הצעות שהציע כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בזה¹⁸:

המצב לקדמותו כמו שהוא בסידור תורה אור וכו', שם תיבה זו אינה מנוקדת.

13) היום יום, א' דר"ח חשוון. ספר-המנהגים עמ' 36.
 14) כיוון שבנידון דין ספק אם יש לה תשלומין (אף שבכלל יש תשלומין בשבת, שו"ע אדמו"ר הזקן סי' קח סעיף יז), כיוון שבכלל שבת זו כבר לא יאמר 'יעלה ויבוא'. וכשחל מוצאי ראש-חודש בחול, הפתרון הוא להתפלל אותה 'נדבה' (שו"ע אדמו"ר הזקן סי' קח סעיף יז), אך כיוון שאין מתפללין נדבה בשבת (שם סי' קז ס"א) - אין כאן תשלומין.

15) מענה לעניין קביעת זמן לטיפול רפואי - לקוטי-שיחות כרך כ"ע 569.

16) סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 78 ובהערה 1.

17) אגרות-קודש ח"ה עמ' כ"ז.

18) ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 85 ועמ' 97.

א) כהתאם לזה שחודש כסלו הוא "חודש חסיד", לבטא זאת בכך שבמשך החודש יערכו התוועדות חסידיות בכל מקום ומקום, הן לאנשים והן לנשים (כמובן, בנפרד), וכדאי גם לצרף את הטף. בהתוועדויות אלה ידברו דברי תורה ויעודדו להוסיף בלימוד התורה, נגלה וחסידות, ובהפצת היהדות והמעיינות חוצה. ובמיוחד - בימים טובים החסידיים דחודש זה, החל מ' כסלו ואילך בכל יום, בכל מקום וחוג לפי עניינו, עד להתוועדות הכי גדולה ביום י"ט כסלו, ראש-השנה לחסידות, וכפעולה נמשכת - גם בימים שלאחרי זה, ובפרט בימי חנוכה, סיום החודש.

ב) בכל יום בחודש כסלו ילמדו כל אחד מהאנשים הנשים והטף (ומה טוב - ברבים, בעת ההתוועדויות הנ"ל וכיוצא בהן) עניין (נוסף) בתורת החסידות, מתורתם של כל אחד מרבותינו נשיאינו והן של כל אחד מהם בנפרד, והן כפי שהם קשורים יחד ומהווים המשך זה לזה, ומה טוב - מתורתם של שלושת אבות החסידות: הבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן, ומה טוב - שבכל יום יוסיפו בלימוד, הן בכמות והן באיכות, החל מהעניין שהזמן גרמא - תורתו של כ"ק אדמו"ר האמצעי, שהיא באופן ד"רחובות הנהר" כולל ובמיוחד - בספרים החדשים שנרפסו לאחרונה, ומצווה גוררת מצווה - מתורתם של כל הנשיאים, ועד לתורתו של נשיא דורנו¹⁹. ונוסף על הלימוד עצמו - ישתדלו כל אחד ואחת בהפצת המעיינות חוצה, לפעול על עוד יהודים שיעשו כן.

19) וכבר יצא לאור ילקוט מותאם להצעה זו: "ילקוט רבותינו נשיאינו, מחולק לימי חודש כסלו", צפת ה'תש"ס.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחי
 ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
 בני הרה"ח ר' שלום ישעני' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש, פרשת חיי שרה

כ"ד במרחשוון, מברכים החודש כסלו

[פירוט מנהגי שבת מברכים נדפס לאחרונה ב'התקשרות' לשבת בראשית, גיליון תשד"מ]. אמירת תהילים בהשכמה. אחר-כך ילמוד כשעה מאמר חסידות, ואחר-כך התפילה. ברכת החודש: המולד - ביום חמישי בלילה, אור ליום שישי, בשעה 3:26 ו-15 חלקים. ראש-חודש כסלו ביום השישי.

אין אומרים 'אב הרחמים'.

יום התנועות.

"בשבת זו צריכים להתחיל כבר בהכנות הדרושות לקראת "מבצע חנוכה", כדי שיוכלו לארגן מבעוד מועד ש"מבצע חנוכה" יהיה באופן של "שטורעם", ובאופן ד"לכתחילה אריבער". ומכיוון שכל ענייני החודש כלולים ב"ראש חודש", ובפרט כאשר מדובר אודות חנוכה שהוא בסוף חודש כסלו - "נעוץ תחילתן בסופן ותפלתן" - אזי צריכים להתחיל בכל עניינים אלו מראש חודש כסלו, ולכן צריכים לעורר אודות עניין זה בשבת

מברכים חודש כסלו².

יום חמישי

כ"ט במרחשוון - ערב-ראש-חודש

כיוון שבשנה זו (שהיא 'כסדרה' = מרחשוון חסר וכסלו מלא) לא קיים התאריך ל' במרחשוון, יש שאלה לגבי ציון תאריכים לעניינים שנוצרו ביום זה, כדלהלן:

יארצייט: לדעת המגן-אברהם³, מי שיום-השנה שלו חל ביום זה, הרי אם השנה הראשונה אחר הפטירה היתה 'חסרה', ייקבע התאריך תמיד (אפילו בשנה 'שלמה'⁴) ליום כ"ט במרחשוון (היום); אבל אם אותה השנה היתה 'שלמה' או 'כסדרה', שהיה בה התאריך ל' בחודש, ייקבע התאריך בראש-חודש.

יום הולדת: מענה הרבי בנדרון: [יש לנהוג במנהגי יום הולדת ב]שני הימים⁴.

בר-מצווה: בן שנולד ביום ל' במרחשוון תשנ"ו, מגיע השנה למצוות רק בראש-חודש, א' בכסלו⁵. במנחה אין אומרים תחנון.

(2) 'תורת מנחם - התועדויות' תשמ"ג ח"א עמ' 514, ובכ"מ. (3) ס' תקס"ח סוף ס"ק כ, וכן עמא דבר. אך ראוי להחמיר לנהוג במנהגי יארצייט גם מחר, בראש חודש (מטה אפרים ש"ג ס"ז, קיצור שו"ע רכו ס"ד, גשר החיים לבאי ונטעי גביראל ח"ב פרק עז ס"ח"ט וש"נ).

(4) קובץ 'היכל מנחם' כרך ב עמ' לח. ולא חילק כביארצייט דלעיל (וקל-וחומר ממה שציווה הרבי למי שנולד בחודש אדר בשנה פשוטה לנהוג מנהגי יום הולדת בשנה מעוברת בשני האדרים, 'התקשרות' גיליון תנג ס"ע 113).

(5) ע"פ שו"ע אדמו"ר הזקן ס' נה סי"ג. בבת מצוה שנולדה בשנת תשנ"ז אין שאלה, כי באותה שנה 'חסרה' לא היה קיים התאריך ל' במרחשוון.

כשהשליחות על דעת המשלח, פועלים למעלה מדרך הטבע

על-פי נגלה יש מדריגות בשליחות, אך ברוחניות יכולה היא להתקיים

באופן הנעלה ביותר • המטרה הפנימית של כל הפעולות - שעל-

ידם יתוסף בהפצת המעיינות • מי האשם בכך שלא כובדו השלוחים

בעלייה? • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, לרגל "כינוס השלוחים

העולמי" הנערך בשבת זו בבית-חינו

אחר מהפירוט שבאבות דר' נתן³, וכמו כן מצינו שבפירושו על התורה מביא רש"י שישנם דרשות רז"ל ואף-על-פי-כן מפרש באופן אחר. והיינו, שרק בנוגע לעניינים של מעשה בפועל הרי זה באופן ש"הקהל חוקה אחת לכם"⁴, ו"הלכה כמותו" - כדברי אחד; מה שאין כן כאשר מדובר אודות עניינים רוחניים, או אפילו בעניינים של פועל אבל טרם שנקבעה הלכה - הרי "אלו ואלו דברי אלקים חיים"⁵, ולא עוד אלא שלפעמים פוסקת התורה ש"נהרא נהרא ופשטיה"⁶, וכל שבט במסילתו יעלה?⁷

ועל דרך זה בנוגע לעניינים: איך שתהיה המסקנה בעניין השליחות על-פי נגלה בנוגע להלכה למעשה בעניינים גשמיים וחומריים - הרי ברוחניות העניינים יכול להיות עניין השליחות, "שלוחו של אדם כמותו", במדריגה היותר נעלית.

והיינו, שהנוסע הוא המשלח בעצמו, אלא

(3) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 349.

(4) שלח טו, טו.

(5) עירובין יג, ב. וש"נ.

(6) חולין יח, ב. וש"נ.

(7) ראה לקו"ש ח"ג ע' 54. וש"נ.

א... על-פי תורה ישנו העניין ד"שלוחו של אדם כמותו"¹, ולכן, כאשר מתאספים יחדיו, ובחורים פלוני בן פלוני ופלוני בן פלוני שישעו בתור שלוחים, הרי זה נחשב כאילו נסעו כל אלו שמינו אותם בתור שלוחים.

להעיר:

בנוגע לעניין "שלוחו של אדם כמותו" ישנם כמה דרגות: מהדרגה היותר פחותה - שהשליח עושה את המעשה, ואין זה אלא שהוא מוציא את המשלח ידי-חובה, ועד לדרגה היותר עליונה - שהמשלח עצמו עושה את הדבר על-ידי איבריו של פלוני, כידוע² אריכות פרטי החילוקים בזה, והראיות לכל הצדדים.

אמנם, חסידים לא מגבילים את עצמם עם המסקנות שבנגלה תורה - אם אין הדבר נוגע למעשה בפועל. וכפי שמצינו בחלק הדרוש שבתורה, שבמסכת אבות מפרש רש"י באופן

(1) ברכות לד, ב (במשנה). וש"נ.

(2) ראה לקח טוב (למהר"י ענגיל) כלל א. וש"נ.

“וקרבתנו (מלכנו) שבכרכה.

אמנם העירוני שמלשון המגן-אברהם⁶, מקור דברי אדמו"ר הזקן כאן, ברור שתיבת “וקרבתנו” היא אכן מתוך ברכת ‘אהבת עולם’, כלשונו: “כשיאמר ובנו בחרת - יזכור מתן תורה, וקרבתנו - מעמד הר סיני, לשמך הגדול - מעשה עמלק...”, וכן במקורו, בפרי-עץ-חיים⁷: “אמנם הם ג’ אלו, ומתן-תורה היא הראשונה, ולכן תכון לזכור אותה ולקיים מצות-עשה⁸ מן התורה באומרו ובנו בחרת (. ובאומרו) (מכל עם ולשון) וקרבתנו מלכנו שהיא קריבת מעמד הר סיני לקבל אותו עלינו למלך ולקבל (תורתינו) (תורתו), וזהו וקרבתנו מלכנו”.

זאת אומרת, שיש כאן שני עניינים: בחירת הקב"ה בישראל לתת להם את תורתו עומדת בפני עצמה, ו'מעמד הר סיני' שהוא מתן תורה בפועל (וקבלתה על-ידי ישראל) בפני עצמו - ושניהם נכללים בתוך זכירה אחת של מתן תורה.

אלא שצריך ביאור הטעם שבפסוקים שזכרו בפרי-עץ-חיים שם על חובת זכירה זו, והם אלו שסידר אדמו"ר הזקן בסידורו ב'שש זכירות' שלאחר תפילת שחרית, בנושא זה: “פן תשכח את הדברים... יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב...”⁹ - לא נזכר לכאורה עניין הבחירה בישראל, אלא 'מעמד הר סיני' בלבד. ובהשגות הרמב"ן לספר המצוות¹⁰ מבאר, שזכירת מעמד הר סיני שראינו בעינינו ושמענו באוזנינו, ומסירתו מדור לדור, נותנת תוקף לאמונתנו במתן תורה, עיי"ש.

ג. ועוד עניין בנוגע לשליחות זו: ובהקדים שכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם¹⁵ אודות אחד מראשי החסידים של הצמח-צדק, שאמר, שכל העניינים שעושה בהידור מצווה הרי זה כדי שיזנה אצלו עניין של חסידות טוב יותר (“סזאל זיך אפלייגן בעסער א ווארט חסידות”).

וכיוון שנקודת העבודה בעקבתא דמשיחא היא הפצת המעיינות חוצה, הרי כל העניינים שנעשים, אפילו עניני קדושה, יש לנצלם באופן שיביאו הצלחה נוספת בנקודת העבודה של זמן הזה - הפצת המעיינות חוצה.

וכפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁶ אודות רבינו הזקן, שהיה אצלו סדר לשלוח את תלמידיו למקומות שבהם לא נתקבלה עדיין תורת החסידות, והיה מצווה עליהם שידברו שם בנגלה דתורה, ועל-ידי הדיבור בנגלה דתורה ביטלו את ההעלם וההסתר - שקיבלו אותם והתחשבו בהם כו', ובמילא היו יכולים להפיץ שם את המעיינות, ובאופן של קביעות וקיימא לדורותיהם אחריהם.

ועל דרך זה בנדרון רידן:

אף-על-פי שהשליחות מצד עצמה היא עניין עיקרי, הרי זה גם כלל שהוא פרט מה"כלל גדול" דהפצת המעיינות.

והיינו, שבדרך נסיעתם הלך ושוב, ועל אחת כמה וכמה בהיותם שמה, צריכים לנצל את הזמן בשביל הפצת המעיינות - על-ידי זה שיוכיחו שידועים ללמוד נגלה, ובמילא מוכרחים לציית אליהם באומרו שצריכים ללמוד חסידות. וגם במקומות שאין צורך בראיה - יוסיפו באור החסידות.

ובפרט שיש עסק עם אלו שגם מצד עצמם חפצים הם בכך, אלא שיש צורך לצחצח את הכלי, ובלשון הידוע¹⁷ שצריכים לצחצח מבפנים עד החצי, ומבחוץ עד החצי, ובצירוף שניהם נעשה כלי מצוחצח, מזוכך ומבורר.

שעניין זה נעשה באופן שהוא על דרך מה שכתוב⁸ “ותשלח את אמתה”, “שנשתרכבה אמתה אמות הרבה”

- עד מאה אמה⁹, על דרך מה שכתוב¹⁰ “ואולך אתכם קוממיות”, מאה אמה¹¹ - שעל-ידי זה הוציאו את משה רבינו, “גואל ראשון הוא גואל אחרון”¹². וזהו ענינה של נסיעה זו - שכולם נוסעים יחד עימהם, אלא שזהו באופן שנשתרכבה אמתם, ונמצאים גם הם בשרכוב, וזכו שנמצאים גם כאן יחד עם השרכוב.

כיוון שנמצאים כאן הנוסעים, והעשירי יצטרף אליהם בדרכם - נוסעים הם בשליחות כל הקהל, דהיינו כמה פעמים עשרה מישראל שעוסקים בתורה ומצוות, ולוקחים עימהם את האור ואת המאור, ועל-ידי זה פועלים לא רק דחיית החושך, אלא גם הפיכת החושך לאור.

ב. ואף-על-פי שלכאורה הרי זו אחריות גדולה ביותר,

הנה לכל לראש ישנו המאמר הידוע¹³: “ואס מאנטסטו באַ מיר - מאַן באַ זיך” (=מה אתה תובע ממני - תבע מעצמך).

ובכל אופן, בנוגע לנתינת כוחות - הרי ישנו הכלל “לפום גמלא שיחנא”¹⁴, והיינו, שנותנים את הכוחות לבצע את השליחות עוד לפני שמטילים את השליחות;

כל מה שנדרש הוא - לנסוע על דעת המשלחים, ואז נעשים כל העניינים כדבעי למהוי בנוגע לשלוחים, והעיקר - שאז ישנם ההמשכות וההשפעות באופן שלמעלה מהטבע, ובהצלחה מופלגה.

(8) שמות ב, ה ובפרש"י.

(9) ראה תורה שלימה עה"פ (אות מד). וש"נ.

(10) בחוקותי כו, יג.

(11) ב"ב עה, א. וש"נ.

(12) ראה שיחת י"ג תמוז דאשתקד סכ"ח (תורת מנחם - התוועדיות ח"ד ע' 205). וש"נ.

(13) לקו"ד ח"ב רצג, ב. סה"ש תרח"ץ ע' 92. וראה גם מכתב ח' תמוז שנה זו (אגרות-קודש ח"ג ע' רמח), ובהנסמן שם.

(14) כתובות סז, רע"א. וש"נ.

(6) שם ס"ק ב.

(7) שער הקריאת שמע פ"ג, סד"ה ונחזור לענין (בשער הכוונות, סוף עניין כוונת יוצר, הלשון שונה, כפי שהעתיקתי שם, אבל כידוע ה'שמונה שערים' טרם נדפסו אז). הלשון כאן נעתקה מדפוס דוברבנא, וההשלמות בסוגריים מרובעים מדפוס לבוב.

(8) בספר 'אבן השהם' (שו"ע מכתבי האריז"ל, הלכות קריאת-שמע סימן ס, בהערותיו 'פתוחי חתם' אות יא) העיר, שלכאורה נראה שנפלה כאן טעות-סופר, כי אינה מצות עשה אלא מצות לא תעשה "השמר לך... פן תשכח", וכמו שכתב הרמב"ן (ב'מצוות ששכח אותן הרמב"ם" ממצוות לא תעשה) במצוה ב', עיי"ש. ע"כ. אבל הלשון 'מצות עשה' נעתקה גם במג"א ובשו"ע רבינו, ומצוה ליישב.

(9) דברים ד, ט"י.

(10) נסמנו בהערה 4.

זמן קידוש לבנה / זכירות בברכות קריאת-שמע

עוד בעניין 'סוף זמן קידוש לבנה'

בגיליון תשמ"ז שאלתי בעניין סוף זמן קידוש לבנה בדיעבד למנהגנו.

ולמעשה, שבספר 'לקוטי ספורים', מהרב חיים מרדכי פרלוב ע"ה מוסר, שבליובאוויטש היה מצוי מאוד שהלבנה היתה מכוסה, "ואני הכותב זוכר כי נודמן איזה פעמים וקידשו בליל ט"ז מתוך הגמרא סנהדרין (דף מ"ב ע"א)".

הרי שהמנהג הרגיל היה (למרות שלפי הרמ"א² ניתן לקרשה רק עד חצי החודש - י"ד ימים, י"ח שעות ושצ"ו חלקים - משעת המולד), להקל לכל היותר כדעת המחבר בשו"ע³ שניתן לקרשה עד ט"ו יום שלמים מעת לעת משעת המולד⁴, אבל לא כדעת החתם סופר⁵ שמיקל בדיעבד עד י"ח שעות אחרי זמן הרמ"א, וכלי"שכן שלא נהגו להקל יותר מזה.

ואף שכידוע 'רבותינו נשיאנו לא התערבו בענייני בית הכנסת', הרי קידוש לבנה נעשה בציבור דווקא, ובדרך הרגיל השתתפו בו רבותינו בעצמם, ואם היה מקום להקל יותר - בוודאי היו רואים זאת אצלם. ואולי ידוע משהו מהנהגת הרבי בזה?

עוד על ה'זכירות' בקריאת-שמע

ב'התקשרות', גיליון תשמ"ו עמ' 14, תמהתי על הסידורים החדשים שחילקו את 'זכירת מתן תורה' שבברכת 'אהבת עולם' (לשתיים: א) מתן תורה; (ב) מעמד הר סיני. כאשר מלשון ארמו"ר הוקן בשולחנ'ה ניתן להבין שזכירה זו אינה מתחלקת לשתיים, ומה שכתב 'וקרבנו למתן תורה' הכוונה לקירבה שלנו ולא לתיבת

(1) מדור הצמח צדק, סיפור נד.
(2) סי' תכו ס"ג.
(3) וכן פסק הביאור הלכה שם.
(4) שו"ת או"ח סי' קב, וראה בס' קידוש לבנה פ"ד ס"ד ובהערות.
(5) סי' ס"ד.

וגם כאשר ייסעו למקומות שבהם ישנם כאלו שמרמים שהם "מנגדים" - הרי זה רק מצד שטות, וכיוון ש"אין מביאין ראיה מן השוטים"¹⁸, על-פי נגלה, נמצא, שאין שם התנגדות; צריכים רק להודיע זאת, ולהודיע בדרכי נועם, ובהכנה המתאימה, ואז זורעים את "דבר השם", ובאופן ש"לא ישוב גו' כי אם עשה את אשר חפצתי"¹⁹, והיינו, שהקב"ה ימלא את רצונו וחפצו - פנימיות הרצון²⁰, שזהו תענוג העליון שהוא

בדרך ממילא²⁵, אלא באופן ד"גיעת ומצאת"²⁶, הרי לאחרי כל העניינים צריך להיות אצלם עניין "מעקה לגגך", עם כל העניינים הקשורים בזה (כנ"ל.), ואחר כך צריכים להתייגע ביגיעת נפש ויגיעת בשר להמשיך זאת למטה מעשרה טפחים, בכותלי המעקה, ואז תהיה הנסיעה והחזרה בהצלחה מופלגה, וזו תהיה הקדמה קרובה לנסיעת כל עם ישראל

מוצד זה שהגוף ונפש הבהמית מבלבלים לשליחות, אינו מתאחד עם השליחות, אלא נשאר במציאותו. וכיוון שהאדם הוא בעל בחירה - הרי הדבר תלוי בבחירתו

- "ויסעו ויהי חתת אלקים על הערים גו"²⁷ - "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו"²⁸, ויקויים היעורר²⁸ "והיתה לה' המלוכה", על-ידי דוד מלכא משיחא, במהרה בימינו.

ה. (ואחר כך אמר:) כיוון שהתחלת הנסיעה היא ביום הבהיר [. . .] תהיה התחלת הנסיעה בהצלחה מופלגה, וכן כל הפרטים הקשורים בזה, ועד להתוועדות החסידיית כשיחזרו ויפגשו עימם, עם שליחות של המשלחים מהתם להכא - מתוך שמחה וטוב לבב.

ובתור מקדמה - יאמרו הם לחיים, וכל הקהל ינגן "כי בשמחה תצאו ובשלום תוכלו"²⁹, עם כל הפרטים שבהמשך הכתובים.

* * *

1. [. . .] והנה, על-פי המדובר לעיל שעל-פי נגלה יש ראיה לכלל הצדדים בעניין השליחות - הרי מוכן

(25) ראה סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 57. תש"ב ע' 119.
(26) מגילה ו, רע"ב.
(27) וישלח לה, ה.
(28) עובדי' בסופו.
(29) ישע"י נה, יב.

נעלה יותר אפילו מתענוג המורכב²¹, אשר, המשכתו והתגלותו למטה היא על-ידי תורת החסידות, והעיקר על-ידי מעשה - הליכה בהדרכותיה ומנהגיה.

וכיוון ש"אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה"²², הנה על-ידי זה שברוך נסיעתם יקרבו יהודי לאבינו שבשמים, שאצלו יקר כל יהודי שלא בערך יותר מבן יחיד שנולד להורים זקנים לעת זקנתם (כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם הבעש"ט²³), וכאשר מקרבים אותו אפילו על-ידי פעולה אחת, הנה "יחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד" (כמו שכתוב בתניא²⁴), וגורמים למעלה תענוג נצחי - הרי אלו שגרמו לכך מקבלים שכר נצחי ושכר אמיתי, שזהו "שכר מצווה מצווה", צוותא וחיבור.

ד. וכיוון שתורת החסידות דורשת שלא יהיה

(18) שבת קד, ב. וש"נ.
(19) ישע"י נה, יא.
(20) ראה לקו"ת שה"ש כה, ד. וש"נ.
(21) ראה סה"מ תרס"ג ע' כד ואילך. המשך תרס"ו ע' צו ואילך. ועוד.
(22) ב"ק לה, ב. וש"נ.
(23) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סקס"ז. וש"נ.
(24) פכ"ה (לה, א).

ואברהם זקן בא בימים (כד,א)

יש לך אדם שהוא בזקנה ואינו בימים, בימים ואינו בזקנה, אבל כאן – זקנה כנגד ימים וימים כנגד זקנה (מדרש רבה)

“זקן” – “אין זקן אלא זה שקנה חכמה” (קידושין לב), היינו אדם שלומד תורה.
“בא בימים” – הגיע עם כל ימיו, אדם שבכל יום ויום פועל ועוסק בקיום המצוות.
על-ידי לימוד התורה רוכש האדם שלמות לנפשו; הוא קונה את חכמת התורה ומתעלה על-ידיה. ואילו על-ידי קיום המצוות, המלוכשות בדברים גשמיים, הוא מאיר ומזכך את גשמיות העולם.
ולפי זה: “זקנה” מסמלת את השלימות העצמית; ואילו “בא בימים” – את תיקון הזולת (העולם).
זהו שאומר המדרש: “יש לך אדם שהוא בזקנה ואינו בימים” – הוא עוסק אך ורק בקניית שלמות בנפשו, ואינו משתדל להאיר את סביבתו; “בימים ואינו בזקנה” – הוא עוסק בהארת העולם בלבד, ואילו על עצמו הוא שוכח. “אבל כאן, זקנה כנגד ימים וימים כנגד זקנה” – אברהם עסק בשני הקווים, ובכל אחד מהם בשלמות.

(לקוטי שיחות כרך ג, עמ' 773)

ואבוא היום אל העין (כד,מב)

יפה שיחתן של עבדי אבות (רש"י)

העניין דשיחת עבדי אבות – רומז להתבטלות מוחלטת של האדם לגבי הקב"ה:
שיחה משמעה שהאדם מכיר באי-היכולת שלו לסמוך על כוחותיו, ועל-כן הוא מוכרח להתפלל אל הקב"ה – “אין שיחה אלא תפילה”.
עבדי אבות היינו, האדם הוא כמו עבד, שאין לו כל מציאות משלו והוא תלוי לגמרי באדונו. התבטלות זו עושה את האדם כלי להשפעה באופן ד"הוא ישלח מלאכו לפניך”, היינו שההבטחה מובטחת מראש; המלאך הולך לפניו ומבטיח מלכתחילה את ההצלחה.

(לקוטי שיחות כרך כה, עמ' 103)

ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עינו וירא והנה גמלים באים (כד,סג)

יצחק תיקן תפלת מנחה, שנאמר ויצא יצחק לשוח וגו'. ואין שיחה אלא תפילה (ברכות כו,ב)

בספר קדושת-לוי מבוואר, שבתפילת מנחה נזכרו גמלים, משום שאז הקב"ה גומל חסד עם ישראל. והיינו כמאמר רז"ל שאליהו לא נענה אלא בתפילת המנחה.
ויש לשאול, הרי בוודאי נאמר שזמן מנחה הוא עת דין, והעניין, דהנה המתפלל מנחה מנצח בבית-דין של מעלה בעת שליטת הגבורה, ולכן יכול לפעול גדולות, כי גם המנגד עונה אמן. ואילו בעת תפילת שחרית שולטת מידת החסד, ולכן, כשינטו צללי ערב ותבוא מידת הדין בתוקפה, עלול להתעורר קטרוג חדש.

(אגרות קודש כרך ד, עמ' קפג)

דאברהם³⁵, שאז האוויר הוא נקי וכו' – אזי נקל יותר לפעול עליהם שיבטלו את עצמם, עד שיבואו למעלה היותר עליונה בשליחות – שכל מציאותו היא מציאות המשלח.
ואפילו אם השליחות שלהם לא היתה באופן כזה – יכולים לתקן זאת על-ידי תשובה, והרי תשובה מועילה גם למפרע, אלא שכדי שהתשובה תועיל גם למפרע יש צורך בתשובה עמוקה יותר, כדאיתא במסכת יומא³⁶ שישנה תשובה שהיא “מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא שמקצת שמו עליו” (היינו שנסאר רושם כו'), וישנה תשובה עמוקה יותר שמועילה גם למפרע, ש“נעקר עונו מתחתיו”, ועד ש“זדונות נעשות לו כזכיות”.

* * *

ח. וכשם שהדברים אמורים בנוגע לשלוחים הנ"ל, כן הוא גם בנוגע לכל אחד ואחד מישראל – כאמור לעיל שכל יהודי הוא שליח של אדם העליון...
[. (כ"ק אדמו"ר התייחס לכך שלא כיבדו את השלוחים בעלייה לתורה בתפלת שחרית, ואמר):
ה"גבאי" עורך “בעל-הבית/שע חשבונות”, ומצד “בעל-הבית/שער חשבון” – בעל-הבית קודם לבחור-ישיבה, וגביר קודם לעני.

וכיוון שכל עניין יש לו מקור – הרי גם עניין זה התחלתו היא באשמת השלוחים עצמם:

ובהקדמה – שבעניין השליחות ישנם ב' פרטים: (א) מילוי השליחות, שזהו חיוב על-פי דין. (ב) לאחר מילוי השליחות צריך השליח למסור למשלח כיצד נתקבלה השליחות אצל אלו שאליהם נמסרה השליחות – שעניין זה אינו חיוב על-פי דין, כי אם “דרך ארץ”, כמו שכתוב³⁷ “וישב משה את דברי העם אל ה'", “בא הכתוב ללמדך דרך ארץ ממה, שלא אמר הואיל ויודע מי ששלחני אני צריך להשיב”³⁸.

ובנוגע לשלוחים הנ"ל – היה אצלם אמנם העניין הראשון, קיום השליחות, שהרי חזקה על

(35) זח"א רמז, סע"ב.

(36) פו, סע"א ואילך ובפרש"י.

(37) יתרו יט, ח.

(38) פרש"י עה"פ.

שגם ברוחניות ישנם כל העניינים הנ"ל.
לכאורה היה אפשר להביא ראיה לאופן הא', שהשליח עצמו נעשה מציאות המשלח – ממה שכתב אדמו"ר הזקן בתניא³⁹ ש“אשכח שאפילו מלאך נברא נקרא בשם ה' . . וכמו שכתוב⁴⁰ ותקרא שם ה' הדובר אליה”, ומה משמע שלא זו בלבד שהשליח מוציא את המשלח, ולא רק שהעשייה שלו נחשבת לעשיית המשלח, אלא שהשליח עצמו נעשה המשלח – שהרי המלאך עצמו (לא רק העשייה שלו) נקרא בשם הוי' גם לאחר עשיית השליחות.

אמנם, אין להביא ראיה משליחותו של מלאך לשליחותו של אדם, כי: מלאך – כיוון שאין לו גוף וחומר המבלבל, לכן מתאחד עם השליחות (שהרי אין לו מציאות שתבלבל לזה), עד כדי כך שהוא בעצמו נקרא בשם הוי'; מה שאין כן אדם – כיוון שיש לו גוף ונפש הבהמית, והוא בעל בחירה, הרי יתכן שמצד זה שהגוף ונפש הבהמית מבלבלים לשליחות (ולפעמים מבלבלת גם נפש האלקית – אם זוהי שליחות כזו שאינה מתקבלת “עם לייגט זיך ניט”) אצל נפש האלקית, אינו מתאחד עם השליחות, אלא נשאר במציאותו.

וכיוון שהאדם הוא בעל בחירה – הרי הדבר תלוי בבחירתו עד כמה מבטל את עצמו לשליחות, ולפי אופן ביטולו תהיה מדרגתו בעניין השליחות.

ז. ובנוגע לענייננו:

כיוון ששלוחים אלו⁴² לא יצאו לאוויר העולם...
– וכפי שאמר אדמו"ר הזקן⁴³ שאוהב הוא את אוויר השרה, כיוון שאין בו העיפוש של אוויר העיר על-ידי דברים בטלים ובפרט דברים האסורים כו', וכידוע גם בעניין “וישכם אברהם בכוקר”⁴⁴, “צפרא

(30) אגה"ס ס"ה (קמא, סע"א).

(31) לך לך טז, יג.

(32) הערת המו"ל: התועדות זו נערכה לכבוד התלמידים השלוחים שיחיו שחזור משליחותם בארץ הקודש (ראה שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול ס"ב (לעיל ע' 176).
וש"ג).

(33) ראה סה"ש תש"ו ע' 47. וש"נ. וראה גם תורת מנחם – התועדות ח"ב ע' 110.

(34) וירא כב, ג.

פרשת חיי-שרה

מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים (כגא)

מבואר בתורת החסידות, שיש כאן רמז לכל כוחות הנפש: "מאה שנה" - רצון ותענוג (כוחות מקיפים); "עשרים שנה" - מוחין (חכמה ובינה, עיקר המוחין); "שבע שנים" - שבע המידות. הרי שמספר זה מורה על שלימות העבודה בכל כוחות הנפש. ואף שלשלימות זו היתה קיימת גם באברהם, כמובן, היא באה לידי ביטוי בשרה ואף במספר ימי חייה. בטעם הדבר יש לומר, דהנה אברהם מצד עצמו היה מעל העולם, "שכל הנעלם מכל רעיון". ואילו שרה - בחינת נוקבא, מלכות, שורש הזמן והמקום, שהם גדר העולם - המשיכה ופעלה את ענייניו בתוך גדר העולם. ומכיוון שעיקר העבודה היא בעולם דווקא, לעשות ממנו דירה להקב"ה, לכן נרמזת שלימות העבודה בחיי-שרה דווקא, רמז לכך שגם העבודה בעולם צריכה להיות בכל כוחות הנפש.

(ספר השיחות תשמ"ח כרך א, עמ' 85)

ויקם שדה עפרון (כגיז)

תקומה היתה לו, שיצא מיד הדיוט ליד מלך (רש"י)

לשדה היתה תקומה על-ידי שנכנס לרשותו של אברהם, עור קודם קבורת שרה. ואף בעבודה הרוחנית כך: כאשר יהודי בא לאיזה מקום, שפשוט שהגיע לשם בשליחות אלוהית כדי "לעשות ממנו ארץ-ישראל" - עליו לדעת שעצם הימצאו במקום זה, עור לפני שקיים בו איזו מצווה, פועל על המקום עלייה ותקומה - יציאה מיד הדיוט, על-ידי עצם העניין שהוא ברשות ישראל.

(לקוטי שיחות כרך לה, עמ' 87)

ואברהם זקן בא בימים (כדא)

"יום" - רומז לאור וגילוי, ככתוב (בראשית א) "ויקרא אלוקים לאור יום". "ימים" (לשון רבים) - רומזים לשני סוגי אור וגילוי: האור האלוהי הנמשך בעולם על-ידי העבודה בתורה ומצוות, והאור הנמשך על-ידי ההתעסקות בדברי הרשות לשם שמים. "ואברהם זקן בא בימים" - אברהם אבינו עבד את עבודתו בשלמות בהמשכת שני סוגי האור האמורים, שכן גם ענייני הרשות שלו היו בבחינת "חולין שנעשו על טהרת הקודש". על-ידי זה זכה והגיע לדרגה נעלית בהשגת הבורא (זקן - זה שקנה חכמה).

(אוריתורה, דף קט, עמ' 218)

שליח שעושה שליחותו, אבל, בחזרתם משליחותם, הנה עוד לפני שהשיבו את דבר העם, פנה כל אחד לענייניו; להתקלה, להחליף את העניבה, וכיוצא-בזה בשאר "בעל-הבית" שעניינים. וכתוצאה מזה נעשה גם אצל הגבאי "בעל-הבית" שע חשבונות". אמנם, אילו הגבאי לא היה בעל-בחירה, היתה כל האשמה מוטלת על השלוחים בלבד; אבל כיוון שהוא בעל-בחירה, הרי באיזה אופן שתהיה הנהגת השלוחים אין זה מכריח את הנהגתו, ובמילא, מוטלת האשמה גם עליו.

ובכל אופן, על-פי מאמר רז"ל³⁹ "כל דעביד רחמנא לטב עביד" - יכבדו אותם בעליות בתפלת מנחה (ולצורך זה יערכו כמה מנינים), שהרי מנחת שבת הוא עניין נעלה יותר, וכידוע⁴⁰ בנוגע לבר-מצווה של אדמו"ר האמצעי שעלה לתורה במנחה דווקא, כיוון שהזמן דמנחת שבת הוא "עת רצון", והוא עניין גבורות ממותקות (שהרי זמן המנחה בכלל הוא זמן של דינים וגבורות, אבל הזמן של מנחת שבת הוא עניין גבורות ממותקות)⁴¹.

ועל-פי האמור לעיל שתשובה מועילה גם למפרע - הרי זה יועיל ויפעל תיקון הן אצל השלוחים והן אצל הגבאי.

(39) ברכות ס, סע"ב.

(40) ראה לקו"ד ח"ב רסו, סע"א ואילך. סה"ש תרצ"ו ע' 91 ואילך.

(41) ראה סה"ש שם ע' 92, ובהנסמן שם בהערות.

(אחר כך הוסיף כ"ק אדמו"ר):

כשם שהנהגת הגבאי באה כתוצאה מהנהגת השלוחים, כן הוא גם בכל המדריגות ("ווייטער און ווייטער"), ועד שבנוגע לכל העניינים אומר הקב"ה שהוא בעצמו אשם... כמאמר רז"ל⁴² "שקב"ה מתחרט על בריאת היצירה הרע דכתיב⁴³ "ואשר הרעותי".

ולכן, כאשר מתקנים עניין מסויים - יש לתקנו משרשו הראשון, ולהמשיך עד למטה מטה.

- הרב לנדא⁴⁴ כותב לי במכתב⁴⁵ אודות סדר קביעת המזווה אצל כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ופעם אמר: אצלי לא תישאר קורה אחת (מהרצפה) שאינה חדורה בעניין המזווה ("ניט מזווה-דיק").

מזווה - הוא עניין אודות מקיפים, וצריכים להמשיכה עד הרצפה, היינו, להמשיך מהשורש הראשון עד למטה מטה.

(בקשר לנטיעת התלמידים השלוחים לאה"ק וחזרתם,

מהתוועדויות ש"פ בלק וש"פ שופטים ה'תשט"ו.

'תורת מנחם - התוועדויות' תשט"ז ח"ג (ז')

עמ' 62-66, 185-190, בלתי מוגה)

(42) סוכה נב, ב.

(43) מיכה ד, ו.

(44) הרב ר' יעקב לנדא. - ראה אודותיה סה"ש תרפ"ז ע' 151

הערה 38.

(45) ראה מכתב י"ג סיון שנה זו (אגרות קודש ח"ג ע' קסט)

- בשוה"ג.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

שליחות המאחדת עולם ואלוקות

גם במשיח גדר של שליח

...על-פי זה יובן עניינו של משיח בתור שליח ("שלח נא ביד) תשלח":

משיח הוא השליח, שעל-ידו נפעלת שלימות עניין השליחות - יחוד מ"ה וב"ן ושהחל בשליחות אליעזר בנישואי יצחק ורבקה) - השליחות של הקדוש ברוך הוא להביא את הגאולה האמיתית והשלימה, שאז יהיה שלימות הייחוד של הנשמה והגוף, ישראל וקודשא בריך הוא כולא חד, וגם בעולם - שלימות הגילוי של אלקות בעולם הזה הגשמי, באופן שהעולם כולו נעשה דירה לו יתברך בתחתונים.

על-פי זה מובן מדוע יש במשיח עצמו (גם) הגדר של שליח, שמתבטא בחיבור ויחוד בין שני עניינים (יחוד מ"ה וב"ן): מציאות לעצמו, כביכול, של נשמה בגוף, בשר ודם | כפסוק דין הרמב"ם, שמשח הוא "מלך מבית דוד, הוגה בתורה ועוסק במצוות כדור אביו כו", ו"ילחום מלחמת ה'", דבר המוכיח שהוא נמצא בעולם שבו קיימים מנגדים, שמשום כך הוא צריך לנהל מלחמה וינצח; ויחד עם זאת - שלוחו של אדם (העליון) כמותו ממש.

שכן כדי לפעול את יחוד הנשמה והגוף (על-ידי "יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה"), ויחוד הרוחניות והגשמיות בעולם, צריכים להיות בו עצמו שני העניינים והתאחדותם יחדיו.

(משיחת שבת פרשת חיי שרה תשנ"ב, התוועדות תשנ"ב כרך א, עמ' 294-5)

החידוש בעבודת השליחות

בעמדנו בהתחלתו ובפתיחתו של כינוס השלוחים העולמי - השלוחים שיחיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, בכל מרחבי תבל, בארבע כנפות הארץ - צריך להזכיר, בראש ובראשונה את היסוד ולבטא את התפקיד של השלוחים בדורנו זה בכלל, ובפרט החידוש שנתווסף במיוחד בזמן האחרון בעבודת השליחות - לקבל את פני משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה.

כמדובר כמה פעמים, נוסף על הנקודה המשותפת בכללות עבודת השליחות של בני-ישראל בכלל, כשלוחיו של הקב"ה היא "אני נבראתי לשמש את קוני", ובפרט השלוחים של נשיא דורנו - אשר נקודת השליחות הזאת משותפת ושווה בכל הזמנים - מתוסף מזמן לזמן חידוש בשליחות, שליחות מיוחדת, שהיא חודרת את כל ענייני השליחות והיא נעשית ה"שער" שעל-ידו "עולים" כל ענייני השליחות, על אחת כמה וכמה בנידון דידן, שזהו חידוש כללי ועיקרי, שאינו רק פרט (או כלל) בשליחות, אלא הוא עיקר ועניין כללי ביותר, ועד שהוא העניין הכי כללי בתורה - הכנה לכיאת המשיח - שמקיף את כל הנקודות והפרטים של עבודת השליחות.

וכפי שכבר דובר פעמים רבות (ובפרט בחודשים והשבועות האחרונים), שעל-פי הודעת חז"ל שכבר "כלו כל הקיצין", וההודעה של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר עשו תשובה גם כן, עד שכבר סיימו את כל ענייני העבודה (אפילו "לצחצה את הכפתורים") ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו - הרי העבודה והשליחות עכשיו היא: להיות מוכנים בפועל לקבלת פני משיח צדקנו בפועל ממש!

מזה מובן, שהמטרה של כינוס השלוחים העולמי הנוכחי מתבטאת בנקודה זו - להתרבר ביהד ולקבל החלטות טובות על מנת לקיימן בפועל, כיצד לבצע את השליחות המיוחדת של הזמן שלנו: קבלת פני משיח צדקנו.

(שם עמ' 286)

לאחריו. שאם לא תאמר שביום הכיפורים מדבר למה אמר "וקרעו לכם בגדים", והלוא מצינו הצדיקים שקורעים על צרתם? אלא ביום-הכיפורים מדבר צריך לקרוע הלב ולא בגדים".

לא רצה לסמוך על הזיכרון...

אחד הציונים לספר חסידים שהוזכרו לעתים קרובות אחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, היה לסימן תתשכט. שם מובא, שרבנו הקדוש היה בא בכל ערב שבת בין השמשות לביתו בבגדי שבת, וקידש, ופטר את הרבים.

באחת השיחות ציין הרבי (תורת מנחם כרך א' עמ' 21):

בעניין היכולת לפטור את הרבים יש בזה כמה שקלא-וטריא. ראה חיד"א בספר חסידים סימן הנ"ל וב'שם הגדולים' שלו [=של החיד"א] חלק א' אות א' מערכת ראב"ן גליוני הש"ס למהר"י ענגל לכתובות קג, א.

בשיחת אחרון של פסח תש"י התבטא הרבי:

גם עתה זמן של בין השמשות לאחר מנחה, ורבנו הקדוש [=הכוונה כנראה לכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ] בא לקדש, וגם נשאר ללילה.

מעניין, שאת המקור לדברים אלו הזכיר הרבי רק שנים רבות לאחר מכן, בהתוועדות י"ט כסלו תשכ"ז ('שיחות קודש' תשכ"ז כרך א' עמ' 181).

אז אמר, כי דברי ה'ספר חסידים' מיוסדים על סיפור הגמרא [במסכת כתובות קג, ב].

אגב, אודות הציון לסימן תתשכט מספר הרה"ג הרה"ח ר' יואל כהן שליט"א (ראה 'אספקלריא' לחג-הסוכות תשס"ט) שפעם אחת ציין הרבי לסימן

זה ואחר כך מתח על גביו קו. הרב כהן, שנטתפק בכוננת הדברים, פנה לרב חודוקוב, וקיבל חזרה את מענה הרבי שהסביר, כי רשם זאת מן הזיכרון ולא רצה לסמוך על כך, עד שראה בפנים שאכן הכוונה לסימן זה.

לימוד האבות - יחד

בהתוועדות י"ט כסלו תשכ"ב ('לקוטי שיחות' כרך לה, עמ' 101 ואילך) ביאר הרבי את דברי ר"י החסיד (שהובאו על-ידי החיד"א בספר 'מרבר קדמות'), שט"ו שנים למדו האבות תורה ביחד מדי יום ט"ו שעות; אבל ב'ספר חסידים' סימן קסה נאמר שעסקו בעבודת השם כל כ"ד שעות היום. תיווכו של החיד"א שט"ו שעות למדו תורה וט' שעות עסקו בתפילה. והרבי ביאר את הדברים על-פי חסידות.

"כובד ראש" כהקדמה לתפילה

מהו "כובד ראש" הנדרש לתפילה? כשהרבי דן בנושא הוא מביא ('לקוטי שיחות' כרך לד, עמ' 70 הערה 27) מתוספות ר' יהודה החסיד "דאי לא קרא לא הוה צריך אלא כוונת הלב". ומשמע - מסיק הרבי - דכובד ראש אינו חלק ותנאי בעניין הכוונה.

ועל-פי זה - ממשיך הרבי - הבבא ד"חסידים הראשונים" הוא עניין בפני עצמו (שמוסב רק על ההכנה לתפילה)!

רבי יהודה החסיד ותורתו

"סמכו אבות הקבלה ידיהם עליו" • סמכותה ודייקנותה של מהדורת ספר חסידים שנדפסה בבולוניה • התייחסויות רבות כמו לימוד הלכות הצריכות לנשים, אם "מפני שיבה תקום" חל גם כלפי זקנה, או האם יש לקחת גמ"ח כדי לתת לצדקה, ועוד - צוינו על-ידי הרבי ל"ספר חסידים" • רשימה שנייה

חסידים שמטרתה גם הלכה למעשה - צריך להיות דווקא על-פי הוצאת בולוניה (להחזיר השמטות הצענואר וכו'), אף שרבה התועלת להביא בהוצאה זו השינויים שבכתבי"ד האחרים, לבארם וכו'.

ר"י החסיד התענה בשבתות ויו"ט

בהגהות מיימוניות הלכות תעניות פ"א ה"ב (ונעתק גם כן בשולחן ערוך סימן רפ"ח סעיף ג') איתא: "כמה חסידים ואנשי מעשה שהתענו... וכן... ר"י חסיד ז"ל".

דברים אלו צוטטו בשיחת הרבי בעניין איסור תענית חלום בשבתות ויום-טוב ('לקוטי שיחות' כרך כג עמ' 31 הערה 39).

דרוש וקבל שכר

באחת ההודמוניות (התועדות י"ט כסלו תשכ"ה - 'שיחות קודש' תשכ"ה כרך א' עמ' 159) ציין הרבי שעניינים המבוארים בחסידות יש להם מקור גם בנגלה בתורה. וכדוגמה הביא:

איתא בספר חסידים שכאשר חז"ל קובעים "דרוש וקבל שכר" אין הפירוש שזה נשאר רק

"רבינו יהודה החסיד סמכו אבות הקבלה ידיהם עליו" - מתבטא הרבי כבררך אגב ('לקוטי שיחות' כרך כ"ד עמ' 461).

בשנת תשט"ו קיבל הרבי מהרב אברהם-אהרן פרייס 'ספר חסידים' הוציא לאור עם פירוש שלו, הנקרא בשם "משנת אברהם". הרבי ('אגרות-קודש' כרך יא עמ' רצג-רצה) הורה לו על קבלת התשורה, והתנצל ש"אף כי לא הספיק הזמן לעיין בתוכו כראוי, הנה לחביבותא דמילתא ולאות תודה והוקרה עברתי בין דפיו ולאות על-זה באתי באיזה הערות מקופיא...".

בהמשך (במסגרת "הערות כלליות") מודה לו הרבי על ההידור בהוצאה-לאור של הספר ("הידור פנימי - על-ידי עריכת המפתחות וכו'). והציגו - האותיות הנייד וכו') אולם מצביע על החיסרון בגודל הפרומט. ובעיקר קובע:

הספר חסידים - מהדורת בולוניה נתפרסמה בישראל ונתקבלה והוקדשה מראשונים ואחרונים. ופשוט שבכל סתירה או שינוי, יש להכריע - מעשה - כמהדורא זו, ולא ככתבי"ד האחרים בהם יש להשתמש רק להבהרת העניינים וכיוצא-בזה. ובפרט לפי הסברא אשר מהדורת בולוניה - בתראי היא. ולכן - מסכם הרבי - הוצאה לאור של ספר

דווקא בשעה שנתבע הוא להשתתף בעניינים של קדושה!...

גר כקטן דמי - לא לגבי חיובים

תוך דיון במאמר חז"ל אודות אלו האישים שנמחלין עוונותיהן, כשרש"י נוקט בגירסא: 'ג' מוחלין עוונותיהן גר שנתגייר וכו', כלומר, שגם גר הוא אחד מהשלושה - מביא הרבי (בלקוטי שיחות כרך ל' עמ' 162 הערה 26): "וראה ספר חסידים סימן תרצ"א ובמפרשים שם".

הכוונה לנאמר שם: "אף-על-פי שאמרו גר שנתגייר כקטן שנולד דמי מכל-מקום משלם מה שחייב לשלם ואם הרג נפש צריך כפרה".

קריעת הלב ולא הלבושים

בערב יום הכיפורים תשמ"ה ('לקוטי שיחות' כרך כט עמ' 314). לאחר תפילת מנחה, בירך הרבי את הקהל, כמנהגו, ובדבריו הזכיר כי התשובה-עילאה של יום הכיפורים קשורה בשמחה. הרבי המשיך וציטט את פסק-דינו של אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך שלו שאסור ללבוש "שק מחמת תשובה... ביום הכיפורים מפני שהוא יום-טוב וצריך לכבדו בכסות נקייה", וזאת למרות שמצינו פעמים קשר בין "קרעו בגדיכם" ו"שק" (בעניין תשובה) - הרי ביום הכיפורים נשלל הדבר! בשולי השיחה ציין הרבי (בהערה 20) לכמה מקורות: "ראה מפרשי הפסוק יואל ב, יג. ספר חסידים סימן תרט"ו. ראשית חכמה שער התשובה פרק ג. ועוד".

מה נאמר שם ב'ספר חסידים'? "כתיב (יואל ב' י"ב) "שובו עדי בכל לבבכם ובצום ובכבי ובמספר", "וקרעו לבבכם ואל בגדיכם ושובו" זה יום הכיפורים שאין בו קריעת בגדים. וכתיב (שם י"ד) "מי יודע ישוב ונחם והשאיר אחריו ברכה" אחריו ולא לפניו שאין מברכים על היין לפניו אלא מברילים על הכוס

תשמ"א כרך ב' עמ' 329) מציין הרבי: יש לתת צדקה למוסד... אבל כדי לתת יש לתת מכספו שלו, ולא להיכנס לחובות כדי לתת לצדקה, כדאיתא ב"ספר חסידים". ואף אם נוטלים כדי לתת צדקה, הרי "עבד לוה לאיש מלווה", יש להזדרז ולהחזיר ההלוואה ככל המוקדם!..

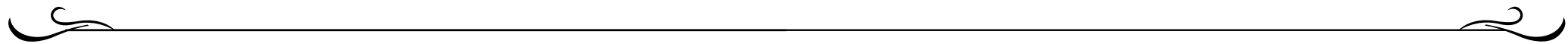
בעוד הזדמנות (ש"פ משפטים תשמ"א שם עמ' 344 ואילך) הביא הרבי את דברי ה'ספר חסידים' וקבע שזו הנהגה המתאימה לסדר עבודת ה' שעל-דרך הרגיל; אמנם שנת העיבור מלמדת שלפעמים יש לדלג ומיד לתת לצדקה, שכן לפעמים עיכוב בנתינת הצדקה יכול לגרום שיפסידו את כל המצווה, בדוגמת סיפור חז"ל (תענית כא, א) אודות "נחום איש גמ-זו".

עוד ציין הרבי שהוראת שנת העיבור גדולה אף יותר מסיפור הגמרא (תענית כד, א) על אדם שלא רצה לפחות מהסכום שהיה רגיל בנתינתו, כדי שלא לתת מגרעת בקודש, למרות שהדבר בא לו בקושי, ושם היה זה משום שהיה לו התוקף והנהגה טובה שבה נהג ג' פעמים; מה-שאינ-כן ההוראה מחורש העיבור היא, שאפילו כשלא היתה הנהגה כזו ג' פעמים, יש לפעמים לתת מיד הוספה לצדקה, ולדוגמא כאשר נדרש על-ידי גבאי צדקה לתת צדקה לעניין דחוף שדורש נתינה מיוחדת - עליו להזדרז ולעשות כן (גם אם עדיין לא החזיר לגמרי חובותיו).

וזה היסוד - ביאר הרבי - להנהגת כמה גדולי-ישראל שלוו כסף ונתנוהו לצדקה - למרות שידעו מה שאיתא ב'ספר חסידים' - "מי שחייב לאחרים לא ירבה בצדקות עד שיפריע". והרבי חזר שוב והבהיר:

דברי ה'ספר חסידים' תואמים עבודת ה' בסדר הרגיל המתאים לעבודת ה' מסודרת במדידה והגבלה. אמנם, ישנם זמנים מיוחדים הדורשים עבודת ה' למעלה ממדידה והגבלה.

ועוד הוסיף הרבי: יש לבחון מתי-נוצר היהודי בדברי ה'ספר חסידים', האם גם בשעה שהוא עוסק בענייני היום-יומיים והרגילים כאכילה שתייה טיול וכיוצא-בזה, או

הלכות, ומה שאמרו שהמלמד לאשה תורה כאילו מלמדה תפלות זהו עומק תלמוד וטעמי המצות וסודי התורה, אותן אין מלמדין לאשה ולקטן, אבל הלכות מצוות ילמד לה שאם לא תדע הלכות שבת איך תשמור שבת וכן כל מצוות כדי לעשות להיזהר במצוות. . . וזהו הקהל את העם האנשים והנשים והטף".

הרבי ציין בכמה הזדמנויות לדברי ר"י החסיד אלו. ראה לדוגמה: 'לקוטי שיחות' כרך יד עמ' 37 הע' 4, כרך כט עמ' 270 הע' 54.

פרנס וציבור

"פרנס אל יטיל אימה על הציבור שלא לשם שמים" – דברי חז"ל במסכת ראש השנה (יזא), המצוטטים על-ידי ר"י החסיד בסימן קמה, נזכרו לא אחת (ראה לדוגמה: 'לקוטי שיחות' כרך טז עמ' 289 הערה 41).

מיהו חסיד?

יש מחלוקת מי נכלל בתואר 'חסיד'. רש"י במסכת סוכה קובע "כל חסיד הוא חסיד מעיקרו", וממילא, מסיק הרבי ב'לקוטי שיחות' (כרך טז"ב עמ' 274), לא נכללו גם בעלי תשובה בכלל זה. מה שאין כן הרמב"ם בהלכות דעות קבע: "ומי שהוא מדקדק על עצמו ביותר ויתרחק מדעה בינונית מעט לצד זה או לצד זה נקרא חסיד". ולפי זה הדבר שייך הן אצל צדיק וחסיד מעיקרו והן (ואדרבה – בעיקר) אצל בעלי תשובה.

הרבי מציין על כך בהערה 70 שם: ראה מסכת בבא קמא קג, ב. והדר הוי חסיד. וראה גם כן ספר חסידים בתחילתו.

הלוואה כדי לתת צדקה?

ברשימתנו הקודמת (בגיליון שעבר) עסקנו בדברי ר"י החסיד בעניין נטילת גמ"ח לצורך נתינת צדקה. ויש להוסיף כמה פרטים: בהתועדות ש"פ בשלח תשמ"א ('שיחות קודש'

בלא כוונה אינה כלום". הרבי מציין ('לקוטי שיחות' כרך כב עמ' 118 הע' 36):

ראה ספר חסידים סימן תקפ"ה, תשפ"ה. ובמגן אברהם שם ס"ק ה. והמדובר שם בכוונה "שיבין מה שאומר שלכן מוטב שיתפלל בלשון שמבין".

והדרת פני זקנה

ב'ספר חסידים' סימן תקעה איתא: "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, ואפילו זקנה, ואף נשים תקימנה".

חבר לדעה זו בשו"ת בית יודא יורה דעה סימן כח: "ראיתי להלק"ט שנסתפק אי בעינן למיקם מקמי סבתא, והנראה בפשיטות דחייבין לקום מפניה אם היא בת ע' שנה, דהא מצווה דמפני שיבה ודאי היא חייבת וכו' גם אחרין חייבין בכבודה".

אבל בהלכות קטנות: "אי בעינן למיקם קמי סבתא, תשובה: מסתברא דאין חיוב אלא באשת חבר" (ומסיים: "ומיהו נמצא בספר חסידים להיפך").

כשהרבי שהה בברלין וערך תשובה לחותנו כ"ק ארמו"ר מוהרי"צ, ובה רשם בין השאר הערות וביאורים לדברי הצמח צדק בעניין גידול הזקן, לא היו ספרים רבים תחת ידו. וכפי שהעיד "אין הספרים תחת ידי לעיין בהם". אבל רשם (מן הזיכרון?) את ה'הערה' הבאה ("רשימות" חוברת קע – יצאה לאור לש"פ חיי שרה תשנ"ט) עמ' 13-12:

להעיר מדעת האומרים (ספר חסידים סימן תקעה. ושו"ת בית יודא יו"ד סכ"ח. ודלא כהלכות קטנות ח"א קנט' דכתב דמיסתברא דאין צריך) דמצווה לקום גם מפני זקנה (אשה). – לעיין בספרים הנ"ל, דצריך עיון מנא לן לחלק בין איש ואשה בזה.

הוכחה מ'הקהל' – ללמוד מצוות לנשים

ב'ספר חסידים' סימן שיג איתא: "חייב אדם ללמוד לבנותיו המצוות כגון פסקי

רצה

אדמו"ר שליט"א

הצוואה ס"א (בהוצאת כת"ר): ראה ג"כ פס"ד לאדמו"ר הצמח צדק לשו"ע יו"ד סקט"ז. שו"ת צפנת פענח – להגאון הראגאצובי – סי' קכח.

בשמות האמהות של החו"כ אם מקפידים בשווים – עיין שדי חמד מע' חו"כ סק"י.

בספר ס"א: האריך כת"ר בפני במהות החסיד – [בהוצאת מקיצי נרדמים בהגהות לסי' תתקע"ה הביא מכ"מ בשי"ס וראשוני שמובא התואר חסיד. ועיין שערי קדושה להרח"ו סוף ח"א בזה] – ולדעתי אכ"מ לכל זה (משא"כ בסי' תתקעה ושלאחריו) כי כאן לא בא המחבר כלל לפרש מהות החסיד ובמילא גם משתמש בו בתור שם המושאל וכולל בו כל יראי השם אף אותם שאינם חסידים על פי פי' המדויק של תואר זה. כי הרי לכל יראי ה' ולחושבי שמו פונה בדבריו אלו ובשביל כולם כותב הספר.

ומשי"כ חסיד שלבו הולך כו' – אינו כלל לבאר מהות החסיד והחסידות, והצעת הדברים היא: ישנו חסיד גדול בתורה ובמעשים, וישנו חסיד אשר הרצון לזה יש לו אבל לא קבל מרבו וגם לא הבין מעצמו, ובמילא חסר גם במעשה ונענשים גם ע"ז "עיי"כ אמרתי אכתוב ספר" בשבילם.

סת"י: בענין קרה"ת. ראה צפנת פענח – על הרמב"ם הלי תפלה פי"ב.

סתקמ"ט: נוכח ונסתר בנוסח הברכות. ראה זהר ח"ג רפט, א. ת"ז תל"ט. סי' הבהיר קפג"ד. ובסי' שנשמנו בהגהות הר"א שי' מרגליות שם. ויש להוסיף עליהם ועל של כת"ר: שבלי הלקט השלם ס"י קסה. פרי עץ חיים ש"ב ספ"ב. לקו"ת לרבנו הזקן פי' מסעי (צא, ב).

בסוף הספר סי' תר. החטא שבזה – י"ל בפשיטות שהוא טלטול מוקצה (ואכילתה) וניתוק קשר – שוב ראיתי בהגהות משנת חסידים שמציין למג"א סתרל"ח. ופמ"ג שם. – וראה ג"כ שו"ע רבנו הזקן שם ס"י"ח.

הערות הרבי על פירוש משנת אברהם לספר חסידים (צילום מאגרות קודש)

ובוודאי יש גם נפקא-מינה למעלה.

תפילה בכוונה

פסק ארמו"ר הזקן בסוף סימן קא "שתפילה

בתחום לימוד, ומקבלים על זה שכר כפי שמקבלים על לימוד התורה. אלא שבוודאי ישנו שכר והשכר הוא שבוודאי יוכלו להפיק מלימוד זה נפקא-מינה בפועל, אלא שיתכן והנפקא-מינה תהיה לא בעניין זה דעיר הנדחת אלא בתחום אחר דלימוד התורה.